

တက်ကဲထိုင်သးတက်လီတက်ကျ (သဝီ, ကရုာ်, ကီဆာ်, ကီရုာ်)	ဒိုင်ဖးဒိုင်ကီဆာ်, တီအူကီရုာ်
--	-------------------------------

ပုလဲအတူဘဉ်တက်တဂဲအဂျါ	
မံ	စီဟ---
သးနံဉ်	၅၃
မုာ်/ခါ	ခါ
ကလုာ်	ကညီ
တက်ဖးတက်မဲ	မဲအိုင်စံာ်
တက်ဘုဉ်တက်ဘါ	ခရံဉ်ဖိ
အိုင်ဆိးဂူသဝီ	မ---သဝီ

ပုလဲအမဲအပယုဲတက်တဂဲအဂျါ			
မံ	လီလဲ	သးကျါ/ သးရုာ် / သးတြါ	အိုင်သုဉ်လီသးလီကျဲ / သးကလဲ
ဝဲစိသု	သးဒိုင်ဒိုင်ဖိ	ကီပယီသးဝဲလီဒိုင်သုဉ် နိုင်ဂံ(၆), ဒိုင်ရူသးရုာ် နိုင်ဂံ (၆၀၇)	သဉ်တိုင်ဝုာ်သီ

(၂)ပတီတပတီ-တက်ဂုာ်တက်ကျါအကံအစီ

၁. ရှုပးပုလဲနဟံးန့တက်ကဲထိုင်သးတခါအံ တဆီဘဉ်တဆီတကုာ်.
 ဖဲယ (KHRG ပုလဲထာ်ကစီဉ်ဖိ) နဟံးတက်မဲဆုဉ်မဲစးကဲထိုင်သးအဂုာ်အံဝဲအလီခံ, ယလဲထိုင်လီ သးဒီးလီကဝီဖိဒ်သးကသုဉ်ညါအါထိုင်တက်ဂုာ်တက်ကျါအဂီန့ဉ်လီ. ယလဲဒီးသဝီဖိလဲတက်ကဲထိုင်သး အလီဒီးမဲတက်ထိုင်လီသံကွာ်ဒီး ပုလဲလီကဝီဖိလဲ လဲဒီဖျိကွာ်ဆာ်ခဲဘဉ်ကီပယီသးအတဲမဲဆုဉ် မဲစးတဖဉ်န့ဉ်လီ.

ကွဲးနီဉ်ပုလဲဟုဉ်တက်ဂုာ်အံတဂဲစုာ်စုာ်သုဉ်ညါ တက်ဂုာ်အံအမုာ်အတီလဲကျဲဒ်လဲဉ်.
 KHRG ပုလဲထာ်ကစီဉ်ဖိသုဉ်ညါဘဉ် တဲမဲဆုဉ်မဲစးအဂုာ်အံ ဒီဖျိပုလဲတုာ်ဘဉ်တဲသုဉ်တဖဉ်အအိုင်လီ လီန့ဉ်လီ. အဝဲမဲတက်ထိုင်လီသံကွာ်ဒီး ပုလဲအလဲဒီဖျိဘဉ် ကီပယီသးအတဲမဲဆုဉ်မဲစးတဖဉ်န့ဉ် လီ.

(၃)ပတီတပတီ-ဟံဖျါတက်ကဲထိုင်သးအဂုာ်အကျါလဲလဲပုာ်ပုာ်တကုာ်

ဟံဖျါတက်ကဲထိုင်သးအဂုာ်အကျါလဲလဲပုာ်ပုာ်တကုာ်.
 ဖဲလဲဖုာ်တြုာ်အါရံ ၂၃ သီ, ၂၀၁၈ နံဉ်န့ဉ်, ခုဉ်အဲဉ်ယုဉ် သုဉ်ပုာ်ဝဲကျါပုာ်မဲတက်ဖိတဖဉ် လဲဆု ပရီလီကျဲဟီဉ်ကဝီယုဉ်ဒီး ကညီဒီကလုာ်တက်ထုဉ်ဖျဲသးမုာ်ဒိုင် KNLA သးဒုနီဉ်ဂံ(၁) အသးရုာ် နီဉ်ဂံ (၂) န့ဉ်လီ. ပုာ်မဲမုာ်ကျါဝဲကွာ်ဖိ လဲအမဲမုာ် ဝဲအီတဂဲအံ မဲတုာ်တဲမဲသုဉ်မဲဝဲဖဲလီကဝီသုဉ် ပုာ်ပုာ်ကျါအပုာ် စးထိုင်လဲ၂၀၀၆ နံဉ်ကီပယီပဒိုင်ဟုဉ်လီအီတဲပုာ်ဝဲအလီခံန့ဉ်လီ. လဲတဲန့ဉ်အယံ ခုဉ်အဲဉ်ယုဉ် သုဉ်ပုာ်ဝဲကျါပုာ်မဲတက်ဖိတဖဉ်ဒီး KNLA သးဖိတဖဉ်လဲတြီအတဲမဲသုဉ်တဲဟူးတဲဂဲ တဖဉ်န့ဉ်လီ.
 ဖဲန့ဉ် ကီပယီသးဝဲလီဒိုင်သုဉ် နိုင်ဂံ(၆) အသးဒုဒိုင်လဲအမုာ်သးဒိုင်ဒိုင်ဖိ ဝဲစိသု ဒီးအပုာ်သးဖိလဲ

ခိန်ချသုးရှင် နီဂ်ဂံ (၆၀၇) တဖန်ဟူဘဉ်လးဒီး KNU အတံတြီသုဉ်ပုဂံအဂ်အံန့ဉ်လီၤ. လၢတံန့ဉ် အယံ အဝဲသုဉ်လဲၤထီဉ်ခးဝဲ KNLA သုးဒု နီဂ်ဂံ (၁) သုးကလၢအံန့ဉ်လီၤ. တံဒုးဝဲဒုးအံၤကထီဉ်ဝဲ ဝဲလၢဖၤတြုၤအါရံၤ ၂၄သီ ၂၀၁၈ နံဉ် ဟါခိ ၄ နံဉ်ရံဉ်အဆၢကတီၢ်န့ဉ်လီၤ. တံဒုးကထီဉ်ဝဲအလီၢ်ခံ တနၢယီၤအတီၢ်ပူၤကီၢ်ပယီၤ ခိန်ချသုးရှင် နီဂ်ဂံ(၆၀၇) ဂုၢ်က့ၤအခံဒီး က့ၤသုးကွံာ်အသးဆူ မ--- သဝီန့ဉ်လီၤ.

ဝဲလၢဖၤတြုၤအါရံၤ ၂၄သီ, ၂၀၁၈ နံဉ်န့ဉ်, ကီၢ်ပယီၤခိန်ချသုးရှင် နီဂ်ဂံ (၆၀၇) အသုးဖိတဖန် အဲဉ်ဒီး က့ၤကဒါက့ၤဆူတံဒုးကထီဉ်အလီၢ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲသုဉ်ဟ့ဉ်လီၤတံကလုာ်လၢ လီၢ်ကဝီၤကမျၢၢ်ဖိခံဂၤက လဲၤနဲဉ်န့ဉ်အဝဲသုဉ်အကျဲန့ဉ်လီၤ. အဝဲသုဉ်ဟးထီဉ်ဝဲဝဲ ဂီၤခိ ၈ နံဉ်ရံဉ် ဒီးမၤဆူဉ်န့ဉ်ကမျၢၢ်ဖိခံဂၤလၢက ကဲန့ဉ်အဝဲသုဉ်အပူၤနဲဉ်ကျဲလၢတံလဲၤကျဲဒီးတနံၤညါအတီၢ်ပူၤန့ဉ်လီၤ. ဝဲအလီၢ်ခံ, အဝဲဟဲက့ၤကဒါက့ၤ ဆူသဝီပူၤ ဝဲ ဟါလီၤခိ ၄ နံဉ်ရံဉ်န့ဉ်လီၤ. မ---သဝီဒီး တံဒုးကထီဉ်အလီၢ်အဘၢဉ်စၢၤန့ဉ်, အိဉ်စီၤစုာ်ဝဲ ယံာ်ဒိဉ်မးလီၤ.

ကီၢ်ပယီၤသုးဖိတဖန်အံၤ မၤဆူဉ်သဝီဖိခံဂၤလၢ ကနဲဉ်န့ဉ်အဝဲသုဉ်ကျဲဒီးတနံၤကျဲၤဘဉ်ဆဉ် တံလဲၤကျဲဒီး တကတီၢ်အပူၤ အဝဲသုဉ်တဟ့ဉ်ဒုးအိဉ်ဒုးအိဉ်သဝီဖိခံဂၤအံၤလၢတံနီတမံၤဘဉ်. သဝီဖိခံဂၤအံၤဘဉ်ကဲဝဲ တံဆဲးကျိးဆဲးကျဲလၢကီၢ်ပယီၤသုးခံဖုအဘၢဉ်စၢၤဒီးဘဉ်ဟးလၢ သုးဖိ ၂၀ ဂၤအမဲာ်ညါန့ဉ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤ သုးတဝဲဘဉ်အဝဲသုဉ်လၢ ဟီဉ်ကဝီၤအံၤ တံဒုးကထီဉ်တ့ၢ်ဖဲ အပူၤကွံာ်တနံၤအဂ်ၢ်န့ဉ်ဘဉ်လီၤ.

ဝဲကီၢ်ပယီၤသုးဖိတဖန် က့ၤဆူမ---သဝီန့ဉ်, သုးခိဉ်ဒိဉ်ဖိ ဝဲၤစီသု ဟ့ဉ်လီၤသဝီဖိခံဂၤအံၤစု တဂၤန့ဉ် ၂,၀၀၀ က့းန့ဉ်လီၤ. ဒီးတဲဘဉ်အဝဲသုဉ်လၢ တံအံၤမ့ၢ်သုသံးပူၤန့ဉ်လီၤ.

ဒ်ဟီဉ်ခိဉ်ဒီးဘဉ် ပုၤမၤတံဖိကရၢသဘျူ (ILO) မၤဝဲ ပုၤဘဉ်တံမၤဆူဉ်မၤစိးအတံအိဉ်ဖိဉ်ဖးဒိဉ်တံဟံဖျါ အသိး, “တံမၤဆူဉ်မၤစိးစံးတံန့ဉ်မ့ၢ်တံမၤတမံၤလံာ်လံာ် ဒ်အမ့ၢ်တံလ့န့ဉ်ပုၤတဂၤဂၤလၢကမၤတံတ မံၤမံၤလၢအိဉ်ဒီးတံမၤပျဲၤမၤဖုးဒီးဝဲပုၤတဂၤန့ဉ်ဂုၢ်လီၢ်လၢကမၤဝဲဘဉ်အခါတံစံဉ်ညိဉ်အီၤန့ဉ်လီၤ.”³ တံဒီး န့ဉ်တံအဘူးအလဲတဆံးတက့ၢ်ဖိ ဝဲတံမၤအသးဝဲအလီၢ်ခံအံၤစုာ်ကိး တမ့ၢ်တံလၢအပူၤဖျဲးဒီး တံမၤဘဉ်ဒိ ပုၤဂုၢ်ဝီခွဲးယံာ်ဒီးဘဉ်. ကီၢ်ပယီၤပဒိဉ်သုးတဖန်ညိဉ်န့ဉ်မၤဝဲ ကမျၢၢ်ဖိတဖန်လၢကမၤတံလၢ တံသုဉ်ထီဉ်ဘျီ ထီဉ်အပူၤ, ကကဲန့ဉ်အဝဲသုဉ်ပီၤတၢၤ (ပုၤဝဲယံးန့ဉ်သုးတံပီးတံလီၤဒီးတံအိဉ်တံအိ), ကကဲန့ဉ်ပုၤနဲဉ်ကျဲ ဒီးမၤသဝီဖိကဲပုၤမၤရဲၤမၤပျဲမ့ၢ်ပိာ်တဖန်န့ဉ်လီၤ. ဝဲနံဉ်အပူၤကွံာ်တဖန်အပူၤန့ဉ်, သုးတံမၤဆူဉ်မၤစိးစုာ်လီၤ ဝဲလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီဉ်ကလံၤထံးအပူၤန့ဉ်လီၤ. ဒ်လဲာ်ဂ့ၤ, ကီၢ်ပယီၤသုးဒီးကလုာ်န့ဉ်ဖိဉ်စုကဝဲၤတဖန်မၤ ဆူဉ်မၤစိးဒီးလီၢ်ကဝီၤကမျၢၢ်တဖန်လၢ ကမၤတံလၢအဝဲသုဉ်အဂီၢ်ဒီး မၤပျဲၤမၤဖုးဝဲ သဝီဖိတဖန်ဖဲအဂီၢ်လီၢ် တံမၤဆူဉ်အခါန့ဉ်လီၤ. တံစုဆူဉ်ခိဉ်တကးတဖန်အံၤ မ့ၢ်တံမၤထီၤခါဝဲထံကီၢ်ဒီးဘဉ်တံပတုာ်တံခးအတံ ဘျါခိဉ်သုဉ် (NCA code of conducts) တဖန်, လၢကီၢ်ပယီၤပဒိဉ်သုးဒီး ကလုာ်န့ဉ်သုးဖိဉ်စုကဝဲၤ ခိဉ်န့ဉ်တဖန်အါဉ်လီၤတူၢ်လီၢ်ဝဲဒ်အံၤ “ဟးဆုးတံဟံးဆူဉ်ကျိဉ်စု, တံထူးတံတီၤ, တံအိဉ်တံအိဒီးတံမၤ ဆူဉ်မၤစိးပုၤမၤတံဖိထီၤခါကမျၢၢ်ဖိတဖန်တက့ၢ်”⁴.

(၄)ပတီၢ်တပတီၢ်-တံလ့န့ဉ်အခွဲး

မ့ၢ်ပုၤလၢအတူၢ်ဘဉ်တံဖန် ဟ့ဉ်ပုၤတံခွဲးတံယံာ်လၢပကသုတံဂုၢ်တံကျိၤတခါအံၤမၤ, ဟ့ဉ်ပုၤတံခွဲး တံယံာ်လၢပကသုတံ ဂုၢ်အံၤလၢကျဲၤလဲာ်.
ပုၤတူၢ်ဘဉ်တံအနီၢ်ကစၢ်ဒုာ်ဝဲ ဟ့ဉ်တံပျဲလၢ ပကရၢလီၤတံကစီဉ်အံၤန့ဉ်လီၤ.

³ ဟီဉ်ခိဉ်ဒီးဖျါပုၤမၤတံဖိကရၢ, Forced Labour Convention (1930).
⁴ ထံကီၢ်ဒီးဘဉ်တံပတုာ်တံခးအတံဘျါ <http://khr.org/2018/11/18-27-i1/toungoo-incident-report-forced-military-labour-thandaunggyi-township-february-2018>

